

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

УДК 364.048.6

Балухтіна О.М.¹

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ДІТЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА ЇХНІМ БАТЬКАМ

На сьогодні відбуваються значні зміни в системі надання соціальних послуг, що є вкрай необхідним в Україні. Це пов'язано з процесом децентралізації, який спрямований на передачу значної частини повноважень, фінансових ресурсів та відповідальності від центральних органів виконавчої влади до місцевих територіальних громад.

За даними Реєстру надавачів соціальних послуг на 2022 р. в Україні існує 2724 надавачів державної/ комунальної та приватної власності, які надають 37 видів соціальних послуг; з 24-х послуг є державні стандарти, інші 13 стандартів знаходяться на рівні обговорення та прийняття Міністерством соціальної політики.

Відповідно до Закону «Про соціальні послуги», який вступив в дію з 1 січня 2020 р. та визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, СЖО є обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самостійно. Однією з цих обставин є інвалідність. Станом на 1 січня 2021 р. в Україні налічується 2 млн 703 тис. людей з інвалідністю, серед них – 163,9 тис. діти.

На сьогодні існує 4 соціальні послуги, спрямовані на задоволення потреб дитини з інвалідністю. Серед яких: 1) тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю; 2) соціальна адаптація; 3) денний догляд дітей з інвалідністю; 4) супровід під час інклюзивного навчання (персональний асистент).

Якщо говорити про доступність і зміст соціальних послуг для дітей з інвалідністю та їхніх сімей, то одним із проблемних питань є те, що більшість опитаних батьків є неозибними щодо соціальних послуг та можливостей звернення за ними. Також батьки не знають про програми підтримки та реабілітації дітей з інвалідністю, можливості оздоровлення. Не всі соціальні послуги гарно розвинені, відповідно, батьки про них не чують, не бачать досвіду звернення інших сімей у подібних ситуаціях і не звертаються самі. З-поміж актуальних потреб, батьки зазначають консультації з питань догляду та виховання дитини з інвалідністю, оскільки дитина має особливості розвитку та поведінки.

Більшість питань виникає у батьків саме у ранньому та дошкільному віці дитини, що додатково підтверджує актуальність послуги раннього

втручання. Деякі батьки отримували подібну послугу від недержавних організацій, які працюють у сфері інклюзії чи реабілітації дітей з інвалідністю. Також актуальною є психологічна підтримка батьків, оскільки є певне емоційне виснаження, що пов'язано не тільки з досвідом виховання дитини з особливостями розвитку, а і з іншими чинниками вразливості.

Третина батьків висловлюють актуальну потребу на даний час (чи мали таку потребу в минулому) у послугі супроводу під час інклюзивного навчання. Відсутність асистента учня зумовлює те, що дитині з порушеннями опорно-рухового апарату в задоволенні соціально-побутових потреб змушені допомагати або асистент вчителя, що не відноситься до його функцій, або інші діти в класі, що також може зумовлювати некомфортні або й небезпечні ситуації. Навіть для дітей з інвалідністю, які не мають комплексних порушень розвитку і окремої потреби в такому супроводі, необхідно забезпечувати тимчасову підтримку в період адаптації в школі, зокрема допомогти включитися в колектив однолітків, запам'ятати, як дійти до їдальні, туалетної кімнати, інших приміщень закладу загальної середньої освіти, як користуватися побутовими умовами. Батьки звертали увагу, що таку допомогу міг би надавати соціальний педагог або асистент вчителя, принаймні в перші місяці навчання дитини в школі.

Маємо статистичні дані, згідно яким за останні 5 років у 6 разів зросла кількість учнів, охоплених інклюзивним навчанням: 2016/2017 н. р. – 4 180 учнів; 2020/2021 н. р. – 25 078 учнів. Відповідно, збільшилася кількість асистентів вчителя у 8,4 рази: 2016/2017 н. р. – 1 825 асистентів; 2020/2021 н. р. – 17 215 асистентів. Протягом 2020 р. 170 фахівців пройшли навчання щодо вивчення потреб дитини з особливими освітніми потребами за сучасними світовими методиками та 247 фахівців проходили відповідне навчання у 2021 р. На початок 2020–2021 н. р. кількість дітей з інвалідністю, що відвідували дошкільні заклади освіти складала 9 157 ос.; у закладах загальної середньої освіти – 74 452; у закладах професійної технічної освіти – 4 825; студентів у закладів вищої освіти – 2959 ос.

Пропозиції щодо удосконалення надання соціальних послуг дітям з інвалідністю та їхнім батькам на рівні ОТГ можуть полягати в наступному: своєчасно, якісно та в повному обсязі надавати соціальні послуги; постійно підвищувати кваліфікацію працівників, які їх надають; підтримувати в активному стані засоби масової інформації, соціальні мережі щодо наявності послуг в ОТГ; залучати до співпраці недержавний сектор надавачів соціальних послуг.